

"EEN BEETJE DOM", MAAR TOCH WERELDBEROEMD

Wereldberoemd is 'ie, de Leeuwarder Hans Vredeman de Vries. Wereldberoemd als een groot perspectivist.

Hij was schilder, decorateur, architect, ..., maar blonk nergens in uit. Toen hij bijna 80 was, maakte hij twee albums met perspectivische tekeningen en verklarende tekst. Ze kwamen uit in 1604 en 1605 bij Hondius in Leiden, die ook de gravures ervoor vervaardigde. Deze albums werden vele malen herdrukt, ... er zijn zelfs nog recente buitenlandse uitgaven!

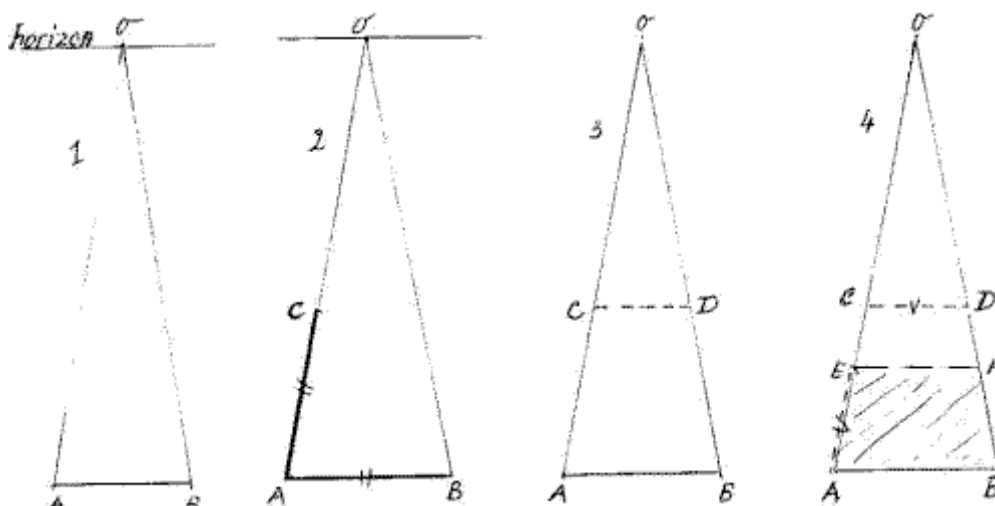
Zijn perspectiefmethode is echter gebaseerd op een fout groundbeginsel. Dat zal ik U laten zien.

Het belangrijkste probleem in de perspectief is het vinden van een schaalverdeling op de lijnen die van de schilder, c.q. de beschouwer, aflopen naar de horizon.

Stelt U zich een uitgestrekte vloer van vierkante tegels voor. Een perspectivische afbeelding daarvan bestaat uit een aantal trapezia, die naar de horizon toe steeds kleiner worden. Het probleem is nu: hoeveel kleiner is de hoogte van elk volgend trapezium?

Hoe we deze verkleining kunnen vinden, is al door de Florentijn Alberti in 1436 beschreven: zeer eenvoudig en wiskundig correct. Alberti wijst er nog op, dat dit door zijn tijdgenoten nogal eens verkeerd wordt gedaan. Zij namen bijvoorbeeld aan dat de hoogte van elk volgend trapezium tweederde van het dichterbij liggende moest zijn.

Nu terug naar onze Hans. Die had over de verkorting zo zijn eigen idee; een soort timmermansregel die hij "wiskundig verklaart". Het gaat als volgt.

In 1 is de horizon met het oogpunt O getekend. AB is de zijde van het eerste vierkant. We trekken OA en OB. De van ons aflopende tegels liggen met hun zijanten tegen OA en OB.

In 2 is AB afgestapt op AO (AC). Trek CD evenwijdig aan AB (zie 3).

Nu komt de onzin!

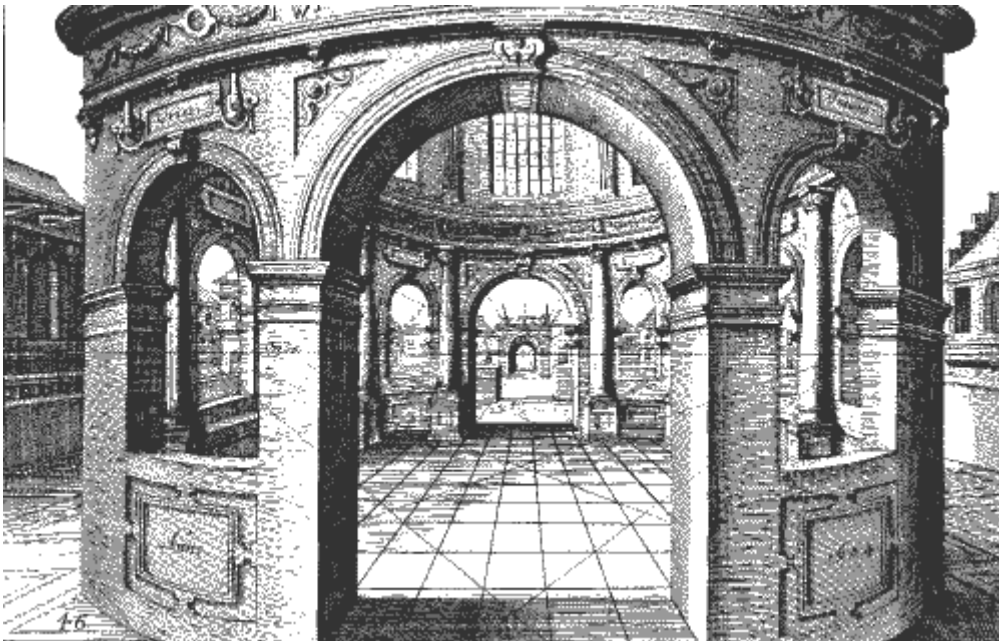
AB is verkort tot CD; dus de zijkanten van de eerste tegel zijn ook verkort tot CD. Dus passen we CD (zie 3) af op AO. Zo vinden we in 4 het punt E. Trek nu EF evenwijdig aan AB.

ABFE is dan de perspectivische afbeelding van het eerste vierkant.

Einde onzin.

Toch is deze uitglijder van Hans Vredeman de Vries niet zó desastreus als U misschien zou verwachten. ABFE is namelijk een van de mogelijke trapezia die de tegel perspectivisch weergeven. De rest van de constructie (waar we hier niet verder op ingaan) wordt door hem op een traditionele manier - die we overigens ook bij Alberti vinden - voltooid.

Het enige nadeel is, dat de Vries met zijn perspectivische constructie van het eerste vierkant zijn afstand tot het tafereel vastlegt. Variatie daarin is niet meer mogelijk. Dat resulteert meestal in prenten met een enorm grote beeldhoek (90 graden of meer).

En dat is "een beetje dom", ook al zien de taferelen uit zijn albums er soms aantrekkelijk uit...

Maar een groot perspectivist? NEE!